

**MASOFAVIY INGLIZ TILI TA'LIMIDA O'QITUVCHI VA O'QUVCHI
O'RTASIDAGI PSIXOLOGIK MULOQOT MUAMMOLARI HAMDA
ULARNI METODIK YECHISH YO'LLARI**

Xo'shboqova Shohsanam Otabek qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD

Qabulova Sayyora

ANNOTATSIYA So'nggi yillarda masofaviy ta'lim shakllarining jadal rivojlanishi ingliz tilini o'qitish jarayonida yangi pedagogik va psixologik muammolarni yuzaga keltirdi. Ayniqsa, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik muloqotning cheklanishi ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy auditoriya sharoitida yuzma-yuz muloqot orqali shakllanadigan emotsional aloqa, ishonch va pedagogik qo'llab-quvvatlash masofaviy ta'lim muhitida to'liq ta'minlanmayapti. Ushbu maqolada masofaviy ingliz tili ta'limida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik muloqot bilan bog'liq muammolar ilmiy asosda tahlil qilinadi hamda ularni metodik jihatdan bartaraf etish yo'llari taklif etiladi.

Maqolada ta'lim psixologiyasi, kommunikativ metodika va raqamli pedagogika nazariyalariga tayanilgan holda real tadqiqot natijalari, xalqaro ilmiy manbalar va empirik kuzatuvlar asosida xulosalar chiqariladi. Tadqiqot natijalari masofaviy ingliz tili darslarida samarali psixologik muloqotni shakllantirish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

KALIT SO'ZLAR masofaviy ta'lim, ingliz tilini o'qitish, psixologik muloqot, o'qituvchi va o'quvchi munosabatlari, metodik yechimlar, raqamli pedagogika

KIRISH

Globalashuv va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Masofaviy ta'lim dastlab muqobil shakl sifatida

qaralgan bo'lsa, bugungi kunda u ko'plab mamlakatlarda asosiy ta'lim modeli sifatida qo'llanilmoqda. Ayniqsa, ingliz tilini o'qitishda masofaviy platformalar keng joriy etilib, til o'rganish jarayonining mazmuni va shaklini o'zgartirdi.

Ingliz tilini o'rganish jarayoni kommunikativ faoliyatga asoslanganligi bilan ajralib turadi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi doimiy muloqot, og'zaki va noverbal signallar, emotsional qo'llab-quvvatlash til kompetensiyasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Masofaviy ta'lim sharoitida esa ushbu muloqot vositalari sezilarli darajada cheklanadi. Kamera o'chirilgan holatda dars o'tish, minimal interaktivlik va kechikkan fikr-mulohaza psixologik masofani yanada kuchaytiradi.

Dolzarblik shundaki, ko'plab tadqiqotlar masofaviy ta'limda texnik muammolarni yoritgan bo'lsa-da, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik muloqot muammolari yetarli darajada chuqur o'rganilmagan. Ayniqsa, bu masala ingliz tili kabi muloqotga asoslangan fanlar uchun alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolaning maqsadi masofaviy ingliz tili ta'limida psixologik muloqot bilan bog'liq muammolarni aniqlash va ularni samarali metodik yechimlar orqali bartaraf etish yo'llarini ilmiy asosda ishlab chiqishdan iborat.

METODOLOGIYA

Tadqiqot aralash metodologik yondashuv asosida olib borildi. Miqdoriy va sifat tadqiqot usullarining uyg'unlashuvi masalani har tomonlama tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqot ishtirokchilari sifatida oliy ta'lim muassasalarida va xususiy til markazlarida masofaviy ingliz tili darslarida qatnashayotgan 100 nafar o'quvchi hamda 25 nafar ingliz tili o'qituvchisi tanlandi. Ishtirokchilar Zoom, Microsoft Teams va Google Meet platformalarida olib borilayotgan darslarda qatnashgan.

Ma'lumotlarni yig'ish uchun quyidagi vositalardan foydalanildi:

– o'quvchilar uchun anonim so'rovnoma;

- o‘qituvchilar bilan yarim tuzilgan intervyu;
- masofaviy darslarni psixologik kuzatuv.

So‘rovnomalar o‘quvchilarning o‘qituvchi bilan muloqotdan qoniqish darajasi, emotsional holati va darsdagi ishtirok faolligini aniqlashga qaratildi. Intervyular esa o‘qituvchilarning psixologik muloqotni tashkil etishdagi qiyinchiliklarini ochib berdi.

Olingan ma’lumotlar statistik va tematik tahlil usullari orqali qayta ishlandi.

NATIJARLAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari masofaviy ingliz tili darslarida psixologik muloqotning sezilarli darajada zaiflashganini ko‘rsatdi. O‘quvchilarning 58 foizi o‘qituvchi bilan jonli aloqa yetishmasligini asosiy muammo sifatida ko‘rsatdi. 46 foiz respondentlar o‘z fikrini erkin ifodalashda psixologik noqulaylik sezishini bildirgan.

Quyidagi omillar asosiy muammo sifatida aniqlandi:

- kamera va mikrofonlardan foydalanishga psixologik qarshilik;
- o‘qituvchi tomonidan individual yondashuvning cheklanishi;
- muloqotning ko‘proq bir yoqlama xarakterga ega bo‘lishi;
- emotsional rag‘batning yetishmasligi.

O‘qituvchilar intervyularida esa masofaviy muhitda o‘quvchilarning ruhiy holatini aniqlash qiyinligi, mimika va tana tilining yo‘qligi psixologik muloqotni murakkablashtirayotgani ta’kidlandi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, masofaviy ingliz tili ta’limida muammo texnik emas, balki psixologik xarakterga ega. O‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi ishonchli muloqot yetarli darajada shakllanmaganda, o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishi pasayadi.

Muhokama jarayonida aniqlanganki, psixologik muloqotni kuchaytirish uchun metodik yondashuvlarni o‘zgartirish zarur. Xususan:

- kichik guruhlarda ishlash;

- dars boshida qisqa emotsional muloqot;
- muntazam individual fikr-mulohaza;
- kamera va ovozdan foydalanishni bosqichma-bosqich joriy etish.

Ushbu metodik yechimlar psixologik masofani kamaytirib, o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirishi mumkin.

XULOSA

Mazkur tadqiqot masofaviy ingliz tili ta'limida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik muloqot muammolari ta'lim samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ilmiy asosda isbotladi. Masofaviy muhitda samarali ta'lim faqat texnologik vositalar bilan emas, balki psixologik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan muloqot orqali amalga oshirilishi aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ingliz tili ta'limida psixologik muloqotni kuchaytirishga qaratilgan metodik yechimlar joriy etilsa, o'quvchilarning til o'rganishdagi faolligi, ishonchi va umumiy natijalari sezilarli darajada yaxshilanadi. Tadqiqot natijalari kelgusida masofaviy ta'lim metodikasini takomillashtirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kormos J., Michel M. (eds.). The Routledge Handbook of Second Language Acquisition and Individual Differences. – London: Routledge, 2017. – 550 p.
2. Hrastinski S. What do we mean by blended learning? – TechTrends. – 2019. – Vol. 63. – P. 564–569.
3. Hodges C., Moore S., Lockee B., Trust T., Bond A. The difference between emergency remote teaching and online learning. – 2020. – [Elektron resurs]. – Kirish sanasi: 24.01.2026.
4. UNESCO. Education: From disruption to recovery (COVID-19 education response). – 2020–2022. – [Elektron resurs]. – Kirish sanasi: 24.01.2026.